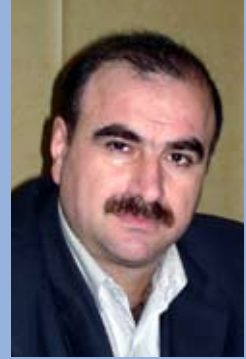

ئايا راسته ويستگه كاني به هيز كردنى ته له فونى خانەيى كاردەكاتە سەر مروۆش

خۆشەوى عەبدولكەرىم
جیگری سەرنووسەر

لەسەر تاوەرەكە بەستراون (لەسەر فەرمانى مېشك و كۆئەندامى دەمار. بەلام بەشيوەيهكى بنەرەتى لەهەندى تويژينهوهى تر بينرا ئەم شەپۆلانەى موبایل شەپۆلى راديوييه (بى سيم) زانراوه كه زياد كردن لەتواناي شەپۆلى راديويى لەرەلەرەكانى لەسنوريكى ديارى كراودا دەبیتە هۆى (كارليكى) كارىگەرى گەرمى، بۆيه هەموو تۆرەكانى تهلهفونى خانەيى (موبایل) لەسەر لەرەلەرەكانى كەمتر لە سنوورى ريگا پندراو كاردەكات، تاكو دووربیت لەهەموو زيانىك كە روودەدات. بۆيه كۆمەلێك لە پسيپوران ئامۆژگارى دەدەن بەدواداچوون بكریت لە بەكار هينانى موبایل تاكو ئەنجامى تر دەردەكەوێت. واتە هېچ نيشانەيهكى زانستى نيه بۆ ئەم مەترسيه بۆيه هېچ بەهانەيهك نيه بۆ ئەم بابەته. لەم بارەيهوهش كۆرايهكى

زۆرى گفتوگوۆ لەم دوايانەدا لە سەر تاوەرەكانى ناردنى خانەيى (موبایل) لەسەر تەندروستى مروۆش بەگشتى، كە هۆكارىكە بۆ زيان گەياندن بە فەرمانى مېشك و كۆئەندامى دەمارە بە تايبهتى. ئەو تاوەرەكانى كە لەشارەكان دا دادەنرين لەسەر بانى مالان و لە ناوەرەستى گەرەكە جى نشينهكان، هەر تاوهرىك تواناي ههيه ناردن و وەرگرتن لە بازنەيهك دا داپۆشیت كە نيوەتيرەكەى چەند كيلۆمەترىك بىت، تىكەهەلگيشان لەبوارى كارى هەر تاوهرىك لەگەل كارى تاوهرىكى تر روودەدات بەم جۆرە ناوچەى نيشان كراو يا ديارى كراو بۆ گەياندن خزمەتگوزارى موبایل بە تۆرى گەياندن دادەپۆشريت بە هۆى ئەم تاوەرەكانەوه. تاكو ئىستا ئەنجامى هەندى لەم تويژينهوانە كە تاكو ئىستا لەبوارى ترسناكى تيشكى دەرچوو لە ويستگەكان و تاوەرەكانى بەهيزكردنى تهلهفونى گيرفان بسەلمينيت كە زيان دەگەيهنيت (ههيه) لەماوهى ئەو شەپۆلانەى لەريگای ئەم تاوەرەكانەوه (واتە ئەم ئاميرەكانى كە

زانستی له لایان لیکۆله رهوان و تهندروستی جیهانی سه ره به خۆ (بیلایهن) وهک ریکخراوی تهندروستی جیهانی و ئاژانسی خۆراک و دهرمانی ئه مریکا و هیتره هیه که هیچ نیشانه هیهکی زانستی نیه له سه ره هه بوونی زیانی تهندروستی تیشکی بی سیمی دهرچوو له دهره نجامی ئامیری گه رۆک و ویستگه کانی به هیز کردن، به لام لایه نه زانستیه باوه ر پیکراوه کانی وهک ریکخراوی زانستی جیهانی، دلناییی

دهدات له سه ره پئویستی زیاتر به لیکۆلینه وهی زانستی بۆ چه ند سالی تر پیش بنبرکردنی دهرباری نه بوونی زیان به ته واوه تی تاکو ئیستا هیچ به لگه هیهکی بنبر نییه له سه ره کاریگه ری به سه ره بیرکردنه وهی مروّف.

ههروه ها هیچ نیشانه هیهکی دیاریش نیه هۆکاریک بیّت بۆ تووش بوون به شیر په نجه (سه ره تان) زۆر له ناوه نده لیکۆله ره وه کان ده بینین که له لاپه ره کانی (رۆژنامه ،گۆفار.....هتد...) (گفتوگۆ)

باسیکی زۆر له سه ره زیانه کانی ئه م تاوه رانه ده نووسن که زیده رپویی زۆری تیدایه، له سه ره لاپه ره کانی یه که م و به ناو نیشانی ترسناک ده نووسریت. باسه کانی لیکۆلینه وه که هیچیان له سه ره کاریگه ری به سه ره بیر کردنه وه بلاو نه کردۆتوه.

تهنها ئه و لیکۆلینه وانیهی به م دوا بیانه ئه نجام دراوه بۆ زانینی کاریگه ری شه پۆلی کورت له سه ره چرکردنه وهی (تیکردن) میشک و توانای شیواندنی، به لام نه گه یشتن به هیچ ئه نجامیک .

لایه نی عه ره بی ته نها ئیماره تی ریا ز به م دوا بییه ئاشکرای کرد که هیچ به لگه هیهکی زانستی نییه بیسه لمیئی که شه پۆلی بی سیمی تاییه تی گه رۆک یان ویستگه ی به هیزکردنی، زیانی هیه له سه ره مروّف. یان له وانیه بیته هۆی نه خۆشی شیر په نجه یان نه خۆشی تر به پپی راگه یه تراوی دهرچووی ئیماره ت که پشتی به ستبوو به لیژنه ی تاییه تی پیکه تراو له لایه ن ئیماره ته وه دوا ی گازانده یه کی زۆری هاو لاتیان پینان گه یشت، پشت راست کرایه وه که تاکو ئیستا به رده وام گه لیک لیکۆلینه وه ئه نجام دهریّت له کارگه و تاقیگه کان وه لایه نه جیا جیاکان له جیهاندا له م باره یه وه هیچ ئه نجامیکی نه ریئی نه بووه یان دهرنه خراوه .

راپۆرتی (جیهانی) نیونه ته وه بی باسی له وه کردووه (به هۆی) له ئه نجامی پیش که وتنی ته کنه لۆژی گه وره له بوای گه یاندنی ئه مرۆدا. و ئاراسته که ی دروست کردنی تاوه ری کارکه ر به پپی ته کنه له ژیا ی نه وه ی سییه م

(G3)، زۆربەى تاقىکردنە ۋە ھەكەن لىكۆلىنى ۋە ھەكەن بە تايىبە تى ئەوانەى لە لايەن بەرپۆ ۋە بەراپە تى گەياندى ئۇسترا لىيە ۋە دەرچو ۋە دەرکە ۋە توو ۋە ئەو تاو ۋە رانە ۋە تۆرە ھەكەن نۆى كە مەتر دەبنە ھۆى تىشك كەردن لە ۋە تىشكەنەى كە لە تۆرە ھەكەن ئىستە لەنە ۋە ۋەى دوو ھەم (G2) كاردەكەن دەر دەچىت.

مەرجه ھەكەن بەستە ۋەى

ۋىستە ھەكەن خانەى (مۆباىل)

لەگەل ئە ۋەى گەتوگۆى بە دە ۋام دەر بارەى ئەم بابە تە ھەى، بە لām سەر ۋەى بەرنامەى پاراستى تىشكى كار ۋە موگناتسى سەر بە رىكخراوى تەندروستى جىھانى ۋاى دەبىنىت كە كۆمپانىا ھەكەن تە لەفۆنى خانەىى (مۆباىل) لەسەر ى تەى سنوورىك بۆ ئامرازى دلىناىى دژ بە تىشك دابىنىت. ھەر ۋە ھا بە پىووستى دەزانىت كە گرنگە ۋىستە ھەكەن بە ھىز كەردى ناردىنى خانەىى (مۆباىل) بۆ چاودىرى كەردن ۋە بۆ دلىنا بوون لە چۆنىە تى ھاوشىو ۋەى پىوانەىى جىھانى پەيوەست بە دلىناىى بىت بە مەبەستى دلىناىى تىشكى ، بۆ پەيرە ۋە كەردى مەرجه ھەكەن دانرا ۋە لە لايەن ناو ۋە ھەكەن توىژرە ۋە ۋە پىسپۆران لە كاتى دروست كەردن ۋە بەستە ۋەى ۋىستە ھەكەن تە لەفۆنى مۆباىل، لە ۋانەش:-

۱. پىووستە بەلە خانەى مەبەست بۆ دانانى ۋىستە لە سەر بانەكەى بەرزى يەكەى لە (۱۵-۵۰) م بىت.

۲. پىووستە ئەنتىنە ھەكەن بەرزايان لە بەلە خانە ھەكەن دەور و پىشتيان بەرزتر بىت لە بازە يەك نىو ۋە

تيرەكەى (۱۰) م بىت.

۳. پىووستە ئە ۋە بانەى ئەنتىنەكەى لەسەرە لەكۆنكرىت دروست كرا بىت.

۴. نايىت دوورى نىوان دوو ۋىستە لەسەر يەك بان لە (۱۲) مەتر كە مەتر بىت .

۵. پىووستە ئەنتىنەكە لەم جۆرە بىت كە سوودى پىشە ۋەى بە بەراورد لەگەل دەسكە ۋە تى دوا ۋەى لە (۲۰) دىسېل كە مەتر نە بىت .

۶. ماو ۋەى نىوان ئەنتىنە ۋە لەشى مرؤف لە (۱۲) م كە مەتر نە بىت بە ئاراستەى تىشكى سەرەكى .

۷. نايىت رىگە بەررىت ئەنتىنە لەسەر بانى بەلە خانە ھەكەن تايىبە تى بىبەسترىت ۋە ك نەخۆشخانە ھەكەن ۋە قوتابخانە ھەكەن .

۸. دانانى بەر بەستى كانزايى لە ھەموو لايەك .

۹. پەيوەست كەردى كۆمپانىا ھەكەن بە ئاكارى تايىبە تە تىشك ھەر ۋە ك لەكۆمەلەى ئەندازى يارنى كارەبا (ئەلىكترىك) ى ئەمرىكى ۋە پەيمانگاي نەتە ۋەى ئەمرىكى بۆ پىوانە دەرچو ۋە، كە دەلى زۆرترىن چرى توانا پىووستە ۴% مىلى وات لە يەك سانتىمەتر دوو جا تىپەر نەكەت.

۱۰. نايىت ئاراستەى ئەنتىنە ھەكەن روو ۋە بەلە خانە ھەكەن قوتابخانە ھەكەن مندالان بىت .

ھەندى ئەزموون كەلەم بوارە ئەنجام دراون:

ئىستا توىژرىنە ۋە ىكى زانرا ۋە ھەى بەناوى (لە دەستدانى بىرخەرە ۋە). گۆقارى (پرۇپاگەندە) ى جىھانى ۋە رىكخەرانى ئەم لىكۆلىنە ۋە ھەلسان بە جىگىر كەردى ئامىرىك كە

شەپۆلى كورت دەر دەكەت لەگەل ئە ۋەى لە ۋىستە ھەكەن بە ھىز كەردن لە تە لەفۆنى گەرپۆك لە يەك چو ۋە بىت لەنزىك گويچكەى ئە ۋە كەسانەى كە خۆبەخشانە ئامادەن بۆ ئەنجامدانى ئەم تاقىكردنە ۋە ى، دەبىنرا ئە ۋە كەسانە لە توانايان داھەى ۋە ۋە وشانە ۋە وىنانەى كە نمايشكرا ۋە لەسەر سكرىنى كۆمپيو تەر بەبىريان بىتە ۋە بەبى ئە ۋەى كارىگەرى شەپۆلە ھەكەن دەرچو ۋە لە ئامىرى تاقىكەرە ۋە كە بەسەر يانە ۋە ھەبىت، لەگەل ئەم ئەنجامەش سەر ۋەكى تىمەكە نەيوست برىارى كۆتايى بدات لەمەر كارىگەرى تە لەفۆنى گەرپۆك لەسەر بەكار ھىتەرانى، لەگەل بەدوور زانىنى بىر ۋەكەكەى كارىگەرى يەكسەرە بەسەر مرؤف! ھەندى كارىگەرى دۆزرايە ۋە لە شەپۆلە كورتە ھەكەن بەسەر ئە ۋە كەسانەى تاقىكردنە ۋە كەيان لەسەر ئەنجامدرا، ھەرچەندە ھىچ كاتىك پىش بىنى نەدەكرا، ئەم شەپۆلانە كارىان لەسەر كەم كەردنە ۋەى كاتى ۋە لāmدانە ۋەى كارلىك ھەبوو، كە خۆى لە وشە نمايش كرا ۋە ھەكەن سەر سكرىنەكە ۋە دەدیتە ۋە، ئە ۋەش ۋە لām دانە ۋە بوو بەخىراى رىژەى ۴% لە كاتى ھەبوونى ئامىرى دەر كەردى شەپۆل لەنزىك گويچكە لەبارى كرا ۋە دا، ئەم ئەنجامەش ئاسايى نەبوو ھەر ۋە ھا يەك لاكەرە ۋەش نەبوو. چونكە ئەم تاقىكردنە ۋە لەسەر ژمارە ىكى تە ۋا ۋە پىووست ئەنجام نەدرا ۋە. دەر بارەى گۆتەى شەپۆلى كورت ۋە دابەش بوونى خانە، ھەندى دەر خسترا ۋە ئەنجامە ھەكەن تاقى

کردنه و دهكان ههيه له م بوارهدا، گرینگترينيان ئه و راستيهيه كه ليكوله ره وه (ديفيد بوميريا) دهري خست له گه ل تيمه كه ي له زانكوي نوتنگه ام، دواي ئه وه ي زور هه وليان دا بؤ جؤش داني هه ندي زينده وه ري ورد به شيويه يه كي به رده وام بؤ شه پوله كاني كورت، له وان هه ش كرمه پيكهاته ساده كان كه ده تواني ت به ئاساني چاوديري گه شه ي بايلوژي بكر ي ت وه تيگه يشتن ي هه ر گؤرانكار يه ك له پيكهاته كه ي به شيويه يه كي ئاسان. تيمي ليكوله ره وه ديتيان ئه و كرمؤ كه ي كه به به رده وام جؤش ده در ي ت به در ي ژايي شه و له شه پوله كاني سه رووي دهنگ خير اتر به ريژه ي 5% گه شه دهكات له وان ه ي كه هه مان ژينگه بواريان تووش نايي ت، له گه ل ئه وه شدا ئه م كرمؤ كانه لول و پيچيان له سه ر خؤ تره وه ك له وان ي تر، له وان ه يه ئه مه ش واتاي ئه وه بيت كه خيرايي گه شه كردن به هؤ ي كار يگه ري شه پوله كاني كورت له سه ر دابه ش بووني خانه كان بيت، به م شيويه يه ليكوله ره وه ده كان له هه ولي ئه وه دان كه هه مان تاق ي كردنه وه له سه ر گيان له به ري شير ده ر (مه مكار) ئه نجام بدن بؤ زانيني كار يگه ري شه پوله كاني كورت له سه ر دابه ش بووني خانه كان، ئه و هؤ كار ه ي جيگاي مه ترسيه ده ر بار ه ي تواناي شه پوله كاني كورت له سه ر دابه ش بووني خانه ي شير په نجه يه . به لام سه ر ده سه ته ي تيمي تويژه ران له گرنگي ئه م مه ترسيه كه م دهكات وه به به هانه ي ئه وه ي كه جؤش داني كرمؤ كه ي يه ك خانه يي به در ي ژايي شه و به به رده وام ي

به شه پولي كورت يه كسانه به جؤش داني مرؤ ف به هه مان شه پوله كان بؤ ماوه ي (10) سال. هه ره وه ها مه ترسي سه ر له نو ي له سالاني رابردو و بلاو بووه و ده ر بار ه ي كار يگه ري به كار ه ي نه راني ته له فؤ ني خانه يي له سه ر ميشك به هؤ ي ئه و راستيه ي كه (جؤن تاتر سال) ده ري خست له گه ل تيمه كه ي له تاق يگه كاني ليكولينه وه و هه لسه نگان دن له وه زاره تي به رگري ئه مريكا له (بؤرتون لاون) كاتي ك ئه م تيمه هه لسان به جؤش داني به شيك له ميشكي مشكي تاق يگه به هؤ ي شه پوله كاني زور كورت، ديتر ا ئامازه كار ه بابي يه كاني ميشك كه مي ك له وان ه يه په رت بووي له وه لام دان ه وه، يان تواناي پاراستن (هه لگرتن) له لايان، هه رچه نده هه لسان به م تاق يكر دنه وان هه ش به لام په يوه سه تي خؤيان به بؤ چوونه كاني خؤيان ه وه گر تيو و ده ر بار ه ي كار يگه ري نه ري ني و ئه و زيان ه ي كه ده كه وي ته سه ري به هؤ ي به كار ه ي ناني ته له فؤ ني گير فان و ويسته گه كاني به هيز كردن، به لام به پي ي دان پيانان يان ه يچ به لگه يه كيان نه بوو بؤ ئه و كه سانه ي كه ته له فؤ ني مۇبايل به كار ده ه ي تين يان ئه وان ه ي تووش ي تيشكه ده ر چووه كاني (نيره ر) ي ويسته گه كان ده بن تووش ي زيان بن. گشت ليكولينه وه ده كان له ماوه ي ئه م (50) ساله ي رابردو و كه ئه نجام دراوه له سه ر كار مه نداني به ركه و تووي رؤ ژانه ي تر سناكي ئه م جؤره تيشكانه (كريكاري رادار، كار ه با، ويسته گه كاني نار دني په خش) نه بينراوه ه يچ

زياد بووني ك له ده ره نجام ي تووش بوون به نه خؤ شي شير په نجه . به لام ده ر بار ه ي باري شير په نجه ي ده ركه و توو له لايه ن هه ندي كه سه وه ده گه ري ته وه بؤ هؤ كاري تر كه په يوه ندي نيه به به ركه و تن ي تيشكي . به هه ر شيويه يه ك بيت ئه و به لگانه ي كه ده ر ده كه ون رؤ ژ له دواي رؤ ژ له سه ر شو ي نه واري شه پوله كاني تا وه ره كاني نار دن (نيره ر) جياوازه و روون و ئاشكرا نيه، به شي به رپر س له كرداري فير بوون له ميشكي مرؤ فا ده كه وي ته قولايي ناوه وه ي ميشك، ئه مه ش وا دهكات كار يگه ري شه پوله كارؤ مو گنا تيسي ه كان له سه ري كورت بيت له به ر دووري له رووه كه (په ر ده پؤ شه كه). هه ندي به لگه هه يه ده يسه لميني و گه يشتوونه به ئه نجام كه ده لي شه پوله زور كور ته كان وا له خانه ده مار ه كان ده كه ن (له هه ندي تاق ي كردنه وه دا ده ركه و تووه) تواناي خير اتر ي وه لام دان ه ويان هه بيت له گه ل ئه و گؤرانكار ييان ه ي كه په يوه سه ته به بير خه ره وه و جگه له وه ش ئه و ئه نجامانه ي كه تاق يگه پي ي گه يشت كه تاق يگه يه كي تر پي ي نه گه يشت ي (ئه نجامه كه ي به ده سه ت نه ه ي نا بيت) و هه ولي بؤ دايي ت، ئه مه ش وا دهكات شي كردنه وه و تيگه يشتن ي ئه م ئه نجامانه ئاسان نه بيت ، كه به گو مان بيت له راستيه كه ي يان ورد ي ئه نجامه كه . ئه و ئه نجامانه ي تا ئيستا پي ي گه يشتون جيگاي گو مان و گف تو گو يه ، ئه مه ش و امان لي دهكات پشت به ستن و باوه ر پي كردني متمان ه دار نه بيت .

